

Datum 2012-11-08

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Finansinspektionens stresstester av svenska storbanker

Finansinspektionens (FI:s) interna stresstest som har genomförts under det tredje kvartalet 2012 bekräftar att storbankerna genom sina höga underliggande intjäningsnivåer är väl rustade att möta höga kreditförluster även i ett scenario med kraftig konjunkturförsämring

För att säkerställa en god kapitalberedskap krävs att bankerna kan genomföra konkreta aktiviteter som vid behov förbättrar kapitaltäckningen. FI bedömer att de svenska storbankerna idag har en sådan beredskap.

Stresstester är ett av de verktyg som FI använder sig av i sin tillsyn av bankerna. FI gör löpande tester för att bedöma bankernas förmåga att motstå olika negativa scenarier. Stresstester används dessutom i den årliga samlade kapitalbedömningen av bankerna. FI publicerade senast resultat av stresstester i november 2011.

I denna promemoria redogörs för metoden samt resultatet av det senaste stresstest som utförts på storbankerna (Nordea, SEB, Handelsbanken och Swedbank). FI:s metod är förenklad, standardiserad och annorlunda än de metoder som bankerna själva använder i sina stresstester. I scenariot antas inget specifikt makrosenario. Istället är utgångspunkten att åskådliggöra effekterna av en kraftig försämring av konjunkturen och därmed förutsättningarna för bankernas lönsamhet. Den huvudsakliga källan till resultatförsämringen i scenariot är stora kreditförluster inom samtliga segment av bankernas utlåning.

FI bedömer storleken på försämring i scenariot som osannolik men inte omöjlig. Stresstestet visar att storbankerna har god motståndskraft i ett hypotetiskt scenario med en kraftig konjunkturförsämring som resulterar i fallande intjäning och höga kreditförluster på alla områden. Om detta scenario skulle kombineras med avdrag för dagens bedömning av effekterna från kommande regelverksförändringar skulle däremot inte alla banker ha kapitalnivåer som täcker de buffertar som planeras att införas under perioden¹ 2013 till 2015.

¹ Kapitalkonserveringsbufferten och kapitalpåslaget för systemviktiga banker

Ändringar av metoden

Det har skett vissa ändringar i metoden sedan förra året². I syfte att förbättra metoden har FI (utöver Basel 3) inkluderat kommande regelförändringar avseende IAS 19³. Dessa förändringar påverkar kapitaliseringen för samtliga banker. En ytterligare ändring avser migrationsantaganden, där FI gör skillnad i scenariots migrationseffekt mellan olika banker. Det innebär att de riskvägda tillgångarna, och därmed kapitalnivåerna, påverkas i olika grad.⁴

Utfallet redovisas endast i form av kärnprimärkapitalrelationer med dagens regelverk utan övergångsregler från Basel 1.

Övergripande metod

FI:s metod skiljer på ett viktigt sätt från de stresstest som utförts av t ex EBA och bankerna själva. FI och även Riksbanken utgår i stresstesterna från publik information och gör ingen skillnad mellan bankerna när det gäller exempelvis stabilitet i intjäningen eller kreditkvalitet i ett visst segment. Myndigheterna antar helt enkelt ett visst intjäningsfall och en viss utveckling av kreditförlusterna i olika segment på olika marknader och simulerar effekten på bankernas finansiella ställning. Fördelen med en sådan standardiserad metod är att den underlättar jämförelser mellan bankerna. Nackdelen är förstås att ett standardiserat test inte innehåller någon specifik information om exempelvis kvaliteten i den enskilda bankens kreditportfölj eller de åtgärder som banken vid behov kan vidta för att förbättra sin kapitalisering.

Bankernas motståndskraft beräknas utifrån ett treårigt scenario med kraftigt försämrad konjunktur på alla områden. Scenariot innebär att bankerna drabbas av lägre intjäning och högre kreditförluster. Samtidigt antas i scenariot att utlåningen ökar med 5 procent under det första året (ingen nyutlåning åren därefter) och att kapitalkravet för kreditrisk enligt interna modeller ökar med 7,5 procent (i genomsnitt) under det första och det andra året på grund av negativa migrationseffekter (högre riskvikter). Bankerna antas dela ut 40 procent av nettoresultatet vid nettovinst och ingenting vid förlust.

² Till skillnad från förra året är den del av aktiekapitalet som utgörs av preferensaktier medräknat som kärnprimärkapital. Eftersom det förlustabsorberande kapitalet inte påverkas underlättas jämförbarheten av utfallet i stresstestet. Preferensaktierna medräknas eftersom de antas vara konverterade innan slutet av stresstestsperioden.

³ IAS 19 innebär en förändrad redovisningsprincip för ersättningar till anställda (pensionsskulder) från 1 januari 2013. Ett underskott i skillnaden mellan åtaganden och avsättningar påverkar det egna kapitalet. Utgångspunkten för beräkningen av den bedömda effekten är underskotten i andra kvartalet 2012.

⁴ För mer information om antagna migrationer se bilaga till detta PM.

I stresstestet bedöms de fyra storbankernas förmåga att möta ett mycket negativt ekonomiskt scenario.⁵ Testet fokuserar på bankernas kreditrisker. De svenska storbankernas kapitalkrav kommer till 85-90 procent från kreditrisker. Kapitalkravet för marknadsrisker och operativa risker antas vara oförändrat under scenarioperioden.⁶

Information om bankernas kreditportföljer baseras på bankernas publicerade kvartalsrapporter för andra kvartalet 2012. FI har delat in bankernas kreditportföljer i 41 olika exponeringsklasser där olika kreditförlustnivåer antagits för respektive klass. Det har inte åsatts någon skillnad mellan de olika bankernas kreditförlustnivåer för samma exponeringsklass. Detta innebär att skillnader i kreditförluster för de fyra bankerna i scenariot uteslutande beror på skillnader i låneportföljernas sammansättning.

Antaganden om intjäning är baserade på faktiska resultat för första halvåret 2012 samt SME Direkts konsensusestimater för de olika bankerna för tredje och fjärde kvartalet 2012. För perioden 2013 till 2015 har ett avdrag gjorts om 10 procent på den förväntade intjäningsnivån före kreditförluster för helåret 2012.

Resultat

I stresstestens scenario beräknas kreditförlusterna för de fyra storbankerna sammantaget uppgå till ungefär samma nivå som treårsperiodens samlade resultat före kreditförluster. Samtidigt antas de riskvägda tillgångarna växa, vilket gör att effekten sammantaget skulle motsvara en försämring av kärnprimärkapitalrelationerna på mellan 1,1 och 2,8 procentenheter per bank, under scenarioperioden.

I scenariot är kreditförlusterna höga i alla branscher och regioner. Även om kreditförlustnivåerna är generellt höga jämfört med i dagsläget är de inte lika höga som de nivåer som uppmättes under den svenska 90-talskrisen eller i de baltiska länderna under finanskrisen. Trots detta blir förlusterna i scenariot sammantaget fyra gånger så stora som de som redovisats under de tre senaste åren.

Scenariot innebär relativt höga kreditförluster kopplade till bolån. Det baseras på ett utfall med en ogynnsam utveckling av disponibla inkomster och arbetslöshet, i kombination med höga utgifter för räntor och amorteringar. Om den ekonomiska utvecklingen blir svag med stigande arbetslöshet samtidigt som utgifterna för lånefinansiering ökar kraftigt, kan detta få en negativ effekt på huspriserna. Vissa hushåll med höga belåningsgrader kan då hamna i ett läge där lånets storlek överstiger värdet på bostaden. Om dessa hushåll drabbas av arbetslöshet kan de hamna på obestånd, vilket leder till kreditförluster.⁷

⁵ I bilagan redogörs mer detaljerat för olika antaganden.

⁶ Eftersom stresstestens scenarioperiod är tre år kan det antas att marknadspositioner är möjliga att förändra utan att de riskvägda tillgångarna påverkas.

⁷ Bankerna har en fordran på låntagaren även efter att säkerheten realiserats. I vanliga fall brukar dock bankerna reservera den fordran som återstår när säkerheten realiserats som kreditförlust. Återstående belopp kan dock återvinnas vid ett senare tillfälle.

Även i ett sådant scenario hänförs dock merparten av bankernas kreditförluster från utlåning till företag och fastighetsbolag.

Tabell 1: Kreditförlustnivåer

Kreditförlustnivåer	2012*	2013	2014	2015	Total
Nordea	0,24%	1,33%	1,33%	1,14%	4,12%
Handelsbanken	0,07%	0,99%	0,99%	0,86%	2,95%
Swedbank	0,08%	1,19%	1,17%	0,96%	3,46%
SEB	0,10%	1,26%	1,25%	1,07%	3,73%
Totalt (medel)	0,12%	1,19%	1,19%	1,01%	3,56%

*baserat på faktiska resultat i kv.1-2 och estimat för kv.3-4 2012

Kreditförlusterna i scenariot är väsentligt högre än de faktiska nivåerna för storbankerna de senaste åren⁸ och uppgår till knappt 270 miljarder kronor sammanlagt för de fyra storbankerna från 2013 till och med 2015. Detta är ungefär samma nivå som motsvarande utfall i förra årets stresstest. Utfallet för de sammantagna kreditförlusterna är i samma storleksordning som resultaten före kreditförluster under scenarioperioden, som uppgår till drygt 265 miljarder kronor.⁹ Samtidigt antas de riskvägda tillgångarna växa, vilket gör att effekten skulle motsvara en försämring av kärnprimärkapitalrelationerna på mellan 1,1 och 2,8 procentenheter per bank, under scenarioperioden.

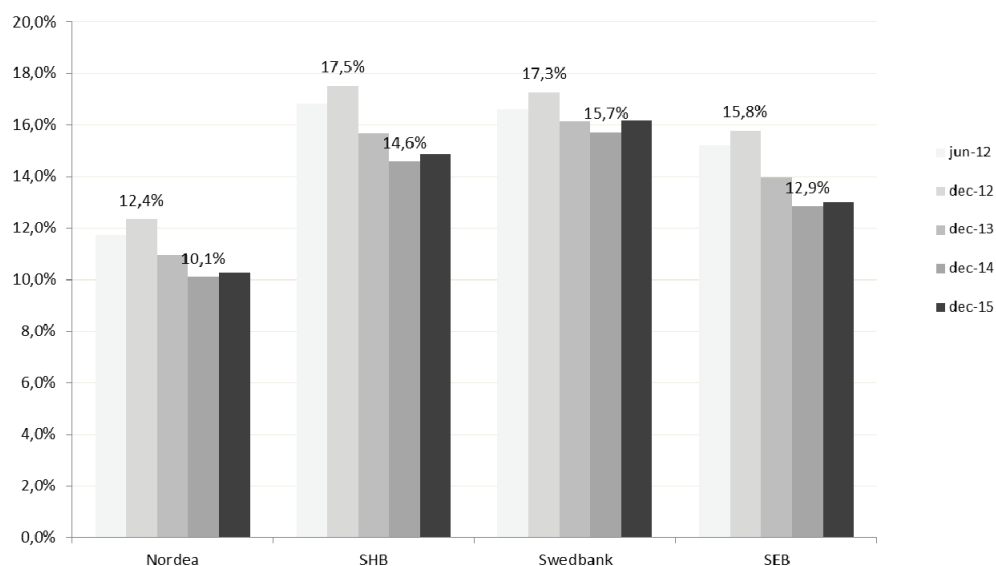
Tabell 2: Resultat med förändring av eget kapital

Miljoner kronor, 2013-2015	Nordea	Handelsbanken	Swedbank	SEB
Resultat före kreditförluster	119 665	52 032	50 093	44 285
Kreditförluster	124 669	50 128	45 104	48 490
Skatt	663	567	1 155	83
Resultat efter skatt	-5 668	1 337	3 834	-4 288
Utdelning	766	686	1 533	102
Förändring eget kapital	-6 434	650	2 300	-4 390

Med de riskvägda tillgångarna samt kapitalbaserna definierade enligt Basel 2,5 skulle scenariot ge en lägsta kärnprimärkapitalrelation på 10,1 procent (10,3 procent 2015).

⁸ Samlade kreditförluster för storbankerna under de senaste tre åren (halvårsskiftet 2009 till halvårsskiftet 2012 uppgick till drygt 67 miljarder kronor.

⁹ Se Tabell 3 för en mer detaljerad resultaträkning. Under hela perioden 2012-2015 uppgår scenariots samlade kreditförluster till 280 miljarder kronor och resultaten före kreditförluster till 365 miljarder kronor.

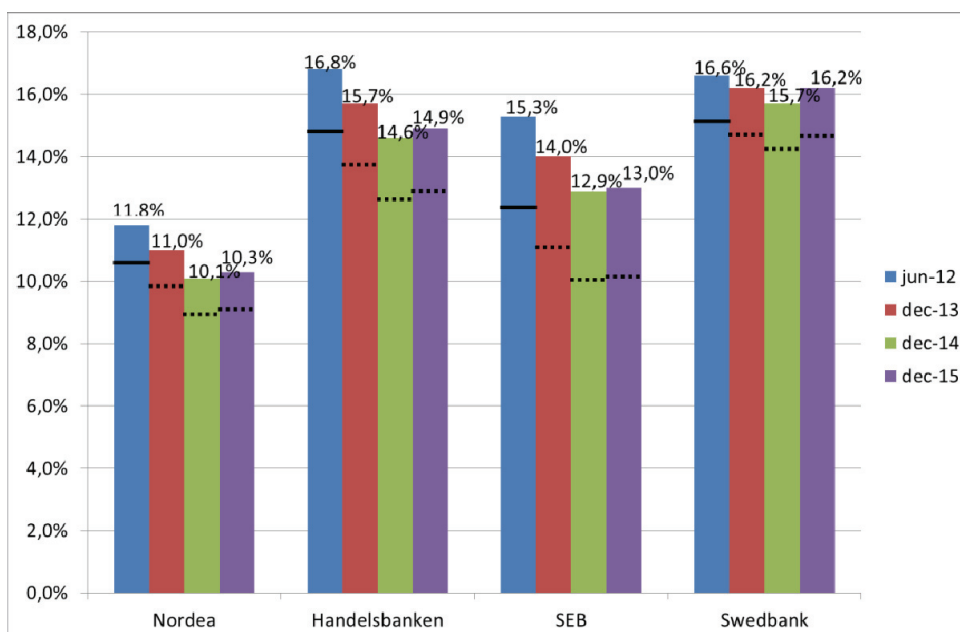
Diagram 1. Bankernas kärnprimärkapitalrelationer Basel 2,5

Kärnprimärkapitalrelationer Basel 3

Under perioden som omfattas av scenariot (2013 till och med 2015) kommer ett antal regelverksförändringar genomföras som påverkar bankernas kapitaltäckning, i huvudsak implementeringen av Basel 3 och IAS 19¹⁰. Effekten av de nya regelverken är skattad utifrån hur de skulle påverka bankerna om de infördes idag och bedömdes vid halvårsskiftet 2012 uppgå till mellan 1,2 och 2,9 procentenheter per bank. Hur stora effekterna faktiskt blir när de nya reglerna införs beror på ett flertal faktorer, till exempel hur balansräkningarna är sammansatta och vilka räntenivåer som råder vid den tidpunkten.

¹⁰ Förändrad redovisningsprincip för ersättning till anställda (pensionskulder)

Diagram 2 . Stresstestscenariots kärnprimärkapitalrelationer med dagens regelverk, men utan övergångsregler, samt skattade effekter av regelverksförändringar

Anm: De streckade linjerna i diagrammet avser effekterna av stresstestet när även de skattade effekter av planerade regelverksförändringar inkluderas.

Stresstestet visar att storbankerna har god motståndskraft i ett scenario med en kraftig konjunkturförsämring som resulterar i fallande intjäning och höga kreditförluster på alla områden. Efter avdrag för de bedömda effekterna av kommande regelverksförändringar skulle däremot inte alla banker ha kapitalnivåer som fullt ut täcker de buffertkrav som planeras att införas. Det innebär, enligt det kommande regelverket, restriktioner för bland annat aktieutdelningar och bonusutbetalningar.

FI bedömer dock att samtliga banker har goda möjligheter att uppnå tillräckligt höga kapitalnivåer, då de har en hög underliggande lönsamhet och god kapitalberedskap. Storbankerna arbetar alltså redan idag med framåtblickande kapitalplanering för att säkerställa att alla kapitalbuffertar i de nya regelverken täcks fullt ut när de nya regelverken träder i kraft. FI följer noga detta arbete genom en löpande dialog med bankerna.

Bilaga

Nedan redogörs för mer detaljerade antaganden som FI gör för bankernas intjäning, kreditportföljer, utlåningstillväxt, kreditförluster, samt övriga faktorer som påverkar resultaten av stresstestet.

Kapitaltäckningsreglerna

Bankerna ska enligt Basel 2-regelverket ha en kapitalbas motsvarande 8 procent av de beräknade riskvägda tillgångarna för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker (Pelare 1-risker). Minst hälften av detta kapital, det vill säga 4 procent av de riskvägda tillgångarna, ska vara så kallat primärkapital. Utöver detta ska bankerna hålla kapital för övriga risker som deras verksamhet är utsatt för (Pelare 2). Exempel på sådana risker kan vara affärsrisker, försäkringsrisker och koncentrationsrisker. Dessutom förväntas bankerna hålla en buffert utöver det beräknade kapitalkravet för ovanstående risker.

Exponeringsklass
Sverige hushåll bolån
Sverige hushåll övrigt
Sverige företag låg
Sverige företag medel
Sverige företag hög
Sverige kommersiella fastigheter
Danmark hushåll bolån
Danmark hushåll övrigt
Danmark företag låg
Danmark företag medel
Danmark företag hög
Danmark kommersiella fastigheter
Finland hushåll bolån
Finland hushåll övrigt
Finland företag låg
Finland företag medel
Finland företag hög
Finland kommersiella fastigheter
Norge hushåll bolån
Norge hushåll övrigt
Norge företag låg
Norge företag medel
Norge företag hög
Norge kommersiella fastigheter
Estland - hushåll
- företag
- fastighetsbolag
Lettland - hushåll
- företag
- fastighetsbolag
Litauen - hushåll
- företag
- fastighetsbolag
Ryssland/Polen
Tyskland hushåll
Tyskland företag
Ukraina
Storbritannien
Kreditinstitut
Övrig verksamhet
Off balance

Målet om högre kapitaltäckningsnivåer för de svenska storbankerna som presenterades i november 2011¹¹ innebär att kärnprimärkapitalrelationen behöver uppgå till 10 procent 2013 och till 12 procent 2015 för att systemviktpåslaget och kapitalkonserveringsbufferten ska vara fullt täckta. I förhållande till minimireglerna i Basel 3 innebär det fem procentenheter högre nivå på kärnprimärkapitalrelationen redan 2015, jämfört med Baselkommitténs infasningsperiod till 7 procents kärnprimärkapitalrelation¹² som sträcker sig till 2019.

Exponeringsklasser 2012

Storbankernas kreditexponering delas upp i 41 olika klasser. För varje klass antas en kreditförlustnivå för år 2013, 2014 och 2015. För nordiska företagsexponeringar antas kreditförlusterna utvecklas olika beroende på bransch. För att ta hänsyn till detta görs en uppdelning av branscher med låg, mellan eller hög risk.

¹¹ <http://www.fi.se/Regler/Kapitaltackning/Listan/FI-vill-se-hogre-kapitalkrav-for-svenska-storbanker/>

¹² Exklusive påslag för systemviktiga banker.

Antaganden om intjäning

Bankernas intjäning under andra hälften av 2012 antas utveckla sig enligt SME Direkts konsensusestimater. Dessa är ett genomsnitt av cirka 15 analytikers prognoser för hur bankernas resultat före kreditförluster kommer att utvecklas.

I scenariot antas intjäningen bli lägre än marknadens förväntningar. Detta är främst på grund av en lägre aktivitetsnivå, fallande tillgångspriser och högre finansieringskostnader, vilket leder till att nettointäkterna faller. Denna lägre intjäning har schablonmässigt simulerats genom att resultatnivån före kreditförluster för åren 2013 till 2015 satts till den förväntade nivån för helåret 2012 med ett avdrag motsvarande 10 procent.

Antaganden om kreditförluster från bolån

I scenariot har kreditförlusterna från bolån antagits öka baserat på ett större husprisfall på grund av högre arbetslöshet samtidigt som lånefinansiering kraftigt fördyras. Merparten av dessa kreditförluster inträffar i scenariot under åren 2013 – 2014.

Bolån är den största enskilda exponeringsklassen och uppgick (andra kvartalet 2012) till cirka 2 900 miljarder kronor eller drygt 35 procent av storbankernas totala utlåning. Antaganden om höga förlustnivåer på bolån får därför märkbar påverkan på utfallet av stresstestet.

Antaganden om utlåningstillväxt

Förutom nivån på nyutlåningen bestäms bankernas totala utlåning vid varje tidpunkt av volymen fallissemang vid föregående tidsperiod. Ju fler fallissemang, desto mindre kommer kreditvolymen vara vid nästa tidsperiod. Volymen fallissemang har uppskattats genom att antagandet om kreditförluster för varje exponeringsklass dividerats med 0,5. Detta innebär att banken antas återvinna 50 procent av det exponeringsbelopp som vid varje tidpunkt fallerar.

Exempel:

Total utlåning bolån Sverige K3 2012 = Total utlåning bolån Sverige K2 2012 + nyutlåning bolån Sverige K3 2012 – (kreditförluster bolån Sverige K2 2012 / 0,5)

I scenariot antas låg nyutlåning men den genomsnittliga riskvikten ökar. Effekten blir att de riskvägda tillgångarna och därmed även bankernas kapitalkrav ökar.

Migrationer i bankernas riskklassificeringssystem

Utöver förändringen i utlåningsvolym påverkas bankernas kapitalkrav av eventuella migrationer som uppstår i deras riskklassificeringssystem. Migrationer innebär att exponeringar flyttas mellan olika riskklasser, vilket påverkar bankernas kapitalkrav. Bankerna använder sig av interna riskklassificeringsmodeller för att sätta PD¹³ och LGD¹⁴-estimat för sina

¹³ *Probability of default*, sannolikhet för fallissemang

¹⁴ *Loss given default*, förlust givet fallissemang

motparter. Valet av riskklassificeringsmetod påverkar därmed bankernas kapitalkrav.

Förändring av bankernas kapitalkrav på grund av migrationer

Migrationer	2013	2014	2015
Samtliga banker (genomsnitt)	7,5%	7,5%	0,0%

FI gör skillnad i migrationsantagandena mellan olika banker, baserat på skillnader i modellerna, vilket gör att vissa banker påverkas mer av den antagna migrationseffekten.

Nedan är en uppräknig av de faktorer som påverkar de ingående delarna i kapitaltäckningen, dvs. kapitalbasen och kapitalkravet.

Påverkar kapitalbasen

Nyemissioner	Beroende på kvalitet på det kapital som tas in påverkar det kärnprimärkapitalet, primärkapitalet eller kapitalbasen.
Vinst efter skatt	Tillfaller balanserat resultat.
Utdelningar	Påverkar hur stor andel av vinsten som tillfaller balanserat resultat.
Kreditförluster	Påverkar vad resultatet blir.

Påverkar kapitalkravet

Utlåningsvolym	Ökad utlåning innebär, allt annat lika, ett ökat kapitalkrav.
Migrationer i riskklassificeringssystem	Vid konjunkturförsämring eller andra motpartsspecifika förändringar kan konkursrisken för en motpart öka vilket även ökar kapitalkravet. Effekten av detta beror på graden av through-the-cycle/point-in-time i bankens riskklassificeringssystem.
Utrullning av portföljer	Generellt sänks kapitalkravet för portföljer vars kapitalkrav beräknas med interna riskklassificeringsmodeller jämfört med schablonmetoden. De flesta banker rullar fortfarande ut portföljer.
Kreditförluster (fallissemang)	Exponeringar som fallerat ska täckas med reserveringar och inte kapital. Därmed faller kapitalkravet när fler exponeringar fallerar, allt annat lika. Den negativa effekten på kapitalbasen av kreditförluster är dock större än den positiva effekten på kapitalkravet.
Riskvikt i nyutlåning	Om nyutlåningen sker till en lägre riskvikt än riskvikten i den befintliga portföljen, och denna nyutlåning endast ersätter utlåning som förfallit, kommer kapitalkravet att sjunka

När utlåningstillväxten i bankerna sjunker påverkas kapitaltäckningen positivt. Utlåningsökningen har under de senaste åren till stor del skett till exponeringar med relativt låg riskvikt, såsom bolån. Bankerna använder dessutom interna riskklassificeringsmodeller för att beräkna kapitalkravet i allt fler portföljer, vilket i allmänhet leder till lägre kapitalkrav jämfört med schablonmetoden.

Övriga antaganden

Bankerna antas dela ut 40 procent av nettovinsten (vid vinst) till aktieägarna under alla tre åren.

Skatten är varje enskild banks genomsnittliga (normaliserade) skattesats under de tre föregående åren. Inget underskottsavdrag beaktas i övningen och inte heller antagandet om en generellt lägre skattesats.

Negativa såväl som positiva resultat antas påverka bankernas kärnprimärkapital direkt. Det supplementära kapitalet antas därmed inte ha någon förlustabsorberande förmåga.

Ingen utrullning av portföljer antas under scenarioperioden.

Tabell 3: Förenklad resultaträkning

Resultaträkning

Miljoner kronor

	Nordea				SHB				Swedbank				SEB			
	2012*	2013	2014	2015	2012*	2013	2014	2015	2012*	2013	2014	2015	2012*	2013	2014	2015
Resultat före kreditförluster	44 320	39 888	39 888	39 888	19 271	17 344	17 344	17 344	18 553	16 698	16 698	16 698	16 402	14 762	14 762	14 762
Kreditförluster	7 983	43 475	43 885	37 310	1 202	17 353	17 642	15 133	1 112	16 058	16 037	13 009	1 262	16 982	17 085	14 423
Skatt	8 843	-	-	663	4 623	18	-	549	4 206	148	153	854	3 454	-	-	83
Resultat efter skatt	27 494	-3 586	-3 996	1 915	13 446	-27	-298	1 662	13 235	492	508	2 834	11 686	-2 220	-2 323	256
Utdelning	10 297	-	-	766	6 388	22	-	665	6 484	197	203	1 134	4 322	-	-	102
Förändring eget kapital	17 197	-3 586	-3 996	1 149	7 058	-48	-298	997	6 751	295	305	1 701	7 364	-2 220	-2 323	154

*baserat på faktiska resultat i kv. 1-2 och estimat för kv. 3-4 2012